

De Onlanden

Mei 2023

In deze Nieuwsbrief:

De otter en bever in De Onlanden, **p.1**; Moeraskartelblad **p.3**; Op hoge poten in De Onlanden **p6**; Stormmeeuwen op het Leekstermeer **p9**; Natuur en recreatie op vakantiepark Meerzicht **p12**

De artikelen in deze nieuwsbrief lijken één grote gemene deler te hebben: wanneer we de natuur rust, ruimte en tijd gunnen kan ze zich spectaculair ontwikkelen. Als robuuste klimaatbuffer kan De Onlanden die rust, ruimte en tijd bieden. Laten we daar zuinig op zijn in een steeds drukker wordend (Noord) Nederland.

Lieselot Smilde, redactie

De otter en bever in De Onlanden

In 2013 – slechts een jaar na afronding van de inrichting als natuur- en waterbergingsgebied - werden de eerste ottersporen in De Onlanden gevonden. Sinds de terugkeer van de otter is de ontwikkeling van deze soort gevolgd. De rapportages hiervan kunt u vinden op www.deonlanden.nl. Dit jaar is voor het eerst ook de ontwikkeling van de bever beschreven. Deze heeft zich sinds het najaar van 2020 in het gebied gevestigd. Inmiddels leeft er ook een tweede bever. Ook vlak naast De Onlanden, in het Elsburger Onland, heeft zich sinds het voorjaar van 2022 een bever gevestigd. Het Elsburger Onland vormt mogelijk een geschikte verbinding tussen het Paterswoldsemeer (Drentsche Aa) en De Onlanden. [Klik hier](#) als u de gehele rapportage wilt lezen.

Drie otters op de vaste eetplek van de bever.

Foto: Frank Kruk.

Twee bevers samen bij de beverburcht. Beeld: Virry Schaafsma.

Otters en bevers in beeld.

Ottersporen, met name de uitwerpselen (spraints), zijn beter te vinden naarmate het kouder wordt. Daarom begint de ottermonitoring in het najaar. Op dat moment gaan moeders met jongen erop uit. Er zijn een aantal locaties in De Onlanden waar regelmatig otters passeren. Door hier wildcamera's op te hangen kan het aantal jongen worden geteld. Op deze manier zijn er dit jaar acht jongen geteld. Dit aantal ligt in lijn met voorgaande jaren. De populatie is stabiel en wordt geschat op een aantal van 12 tot 15 dieren.

Ook beversporen – vraatsporen - zijn makkelijker te vinden wanneer bomen en struiken hun blad verliezen. Bovendien eten bevers in het najaar meer houtige gewassen, leggen ze een wintervoorraad aan en bouwen ze fanatieker aan hun burcht. Zo is vast te stellen dat het dier het hele gebied verkent – tot in alle uithoeken zijn vraatsporen te vinden. Op dit moment is er één bewoonde beverburcht in De Onlanden. Deze is gemonitord met een wildcamera. In november liepen er twee bevers over de burcht, waarvan eentje mogelijk de bever is die naar De Onlanden is verplaatst vanuit een gebied waar bevers niet gewenst zijn vanwege het risico op overlast. Dat ze samen zijn gezien geeft hoop op jonge bevertjes.

Eco-engineer

De bever is een sleutelsoort die afwisseling brengt in het ecosysteem. Oorspronkelijk is de bever een bosbewoner die zorgt voor openheid in bossen en bouwt dammen waardoor er meer afwisseling in droog-nat, licht-donker en stilstaand-stromend water ontstaat. Allerlei dieren profiteren van deze variatie in leefgebieden. Wat de rol van de bever als eco-ingenieur in De Onlanden zal zijn, moeten we afwachten. Er is te weinig stromend water voor het bouwen van dammen en de hoeveelheid bosopslag van wilg en berk is beperkt.

Uit de kluiten gewassen beverkanalen bij het Westerse diep (Drentsche Aa). Hier heeft de bever het landschap aangepast. In de modderige oevers zie je de prenten van vele soorten, waaronder de bunzing. Foto: Sonja van der Wijk.

Toch is de verwachting dat de bever een belangrijke rol zal gaan spelen voor veel soorten. In de zomer zal hij door zijn 'grazen' open natte plekken creëren en veel belopen beverpaadjes zullen 'beverkanalen' worden. Onder water zorgt de bever voor ruigtes en holtes. In de winter zal de bever met zijn 'snoeiwerk' zorgen voor verjonging van bomen. Als het vriest houdt de bever wakken open.

Opvallende resultaten 2023

In het noordwestelijk deel van De Onlanden werden lange tijd geen jonge otters gezien. Dit was des te meer opvallend omdat dit gebied in eerdere jaren een toplocatie was. Een voor de hand liggende oorzaak is dat in de Bolmert de sloot die toegang tot het gebied gaf grondig is geschoond. Het lijkt erop dat de otters (en ook bijvoorbeeld waterrallen) deze sloot zijn gaan mijden. De CaLutra werkgroep gaat hierover in gesprek met de beheerder.

Ook dit jaar is weer een aanzienlijk aantal otters en ook één bever omgekomen in het verkeer. In totaal zijn er zeven otters doodgereden en nog eens twee dood aangetroffen. Dat is een triest record sinds het begin van de monitoring. Bijna een derde van de populatie sneuvelt elk jaar omdat

er nog steeds te weinig voorzieningen zijn om de dieren veilig over te laten steken. De A7 en de A28 nabij Groningen-Stad blijven grote knelpunten. De CaLutra werkgroep vraagt blijvend aandacht voor voldoende goed werkende eco-passages, inclusief rasters die de dieren veilig naar de passages leiden.

Dagwaarneming van otter met prooi. Foto: Sonja van der Wijk.

De meeste dagwaarnemingen van otters worden gedaan in het noordwestelijke deel van het gebied. Hier liggen de meest stille kernen van De Onlanden. De waarnemingen laten zien dat behoud van de rust in deze gebieden van belang is voor de otter. De recreatiedruk op De Onlanden is daarmee een zorgpunt evenals de maatregelen (stuwen met bijbehorende infrastructuur) die in het kader van de optimalisatie van de waterberging genomen zullen moeten worden. De kracht van De Onlanden ligt in haar soortenrijkdom. Die kan echter alleen bestaan wanneer wij zorgen voor voldoende rust en ruimte.

*Sonja van der Wijk, CaLutra en auteur van de rapportage,
Lieselot Smilde, redactie*

Met dank aan de vrijwilligers van de CaLutra werkgroep voor de monitoring, Frank Kruk voor de monitoring van de bever in het Elsburger Onland, Wim van Boekel en Cindy de Jonge-Stegink voor het inbrengen van hun kennis.

Moeraskartelblad (*Pedicularis palustris*)

Op Schiermonnikoog, in de vroege jaren 70, werd ik me voor het eerst bewust van het bestaan van wilde planten. Er ging een wereld voor me open. Wat een diversiteit en vooral: wat een verschil met de flora op de klei op Het Hogeland waar ik opgroeide (hemelsbreed maar zo'n 15 kilometer verderop). De orchideeën (o.a. Moeraswespenorchis, *Sturmia* en *Herminium*), het Waterdrieblad en Zonnedauw waren voor mij favoriet. Maar ook Moeraskartelblad vond ik prachtig. Ik was verkocht. Wat een schoonheid in vorm en kleur!

Het was dan ook erg leuk het Moeraskartelblad in een gebied zo vlak bij m'n huidige woonplaats Groningen terug te zien. In de Onlanden vind je ze o.a. in de Broekenwering

*Najaarsbloei Moeraskartelblad.
Foto Frans Kromme*

en de Weeringsbroeken. Ze groeien daar op vochtige, matig voedselarme, zwak zure grond die 's winters flink nat is. Ze houden van zon.

Kartelblad

Het Moeraskartelblad is één van de twee 'kartelbladen' die in Nederland voorkomen. Wereldwijd zijn er zo'n 500 soorten. Op basis van moleculair onderzoek is de plant sinds een paar jaar van familie veranderd: hij valt nu onder de Bremraap-familie i.p.v. de Helmkruidfamilie. Trouwens, op het eerste gezicht zou je kunnen denken dat de plant behoort tot de Vlinderbloemenfamilie, maar dat is niet zo: ze verschillen o.a. doordat de bladeren verspreid staan (en niet kruiswijs tegenoverstaand) en de bloemen niet in schijnkransen maar in een tros bloeien.

Najaarsbloei Moeraskartelblad. Foto Frans Kromme.

Verklaring naam

De Latijnse naam (*Pedicularis palustris*) verwijst naar luis (*pediculus*) en moeras-bewonend (*palustris*). Ook in het Duits (*Sumpf-Läusekraut*), Engels (*Marsh Lousewort*) en Frans (*Pédiculaire des marais*) komen de groeiplaats en de luis terug in de namen. Sommige bronnen vermelden dat vee luis kan oplopen door het eten van hooi met Moeraskartelblad. Volgens andere bronnen kan een aftreksel van de plant luis juist bestrijden. Welke van twee klopt, blijft de vraag. Overigens: in het veld vermijdt vee de bittere plant, ze vinden het blad niet smakelijk. De verklaring van de Nederlandse naam laat weinig aan de verbeelding over: deze verwijst naar de vindplaats en naar het blad, dat sterk gekarteld is.

Half parasiet

Bijna alle planten uit de Bremraap-familie zijn parasitair of half parasitair. Het Moeraskartelblad is, net als de meer bekende Grote ratelaar, een half parasiet. De karakteristieke bladeren van de plant hebben naar verhouding weinig bladgroen (*chlorophyl*) en zijn vaak rood aangelopen. De plant zélf

Palustris: moerasbewonend. Foto: Frans Kromme

kan niet voldoende voedsel opnemen of aanmaken. Voor de broodnodige mineralen boort Moeraskartelblad z'n wortels ín de wortels van o.a. grassen. Deze grassen raken daardoor verzwakt, waardoor het Moeraskartelblad op zoek moet gaan naar nieuwe plekken op het vochtige terrein. De planten staan dus nooit voor lange tijd op precies dezelfde plaats.

Voortplanting

Moeraskartelblad wordt meestal door hommels bestoven. De plant is 'ingericht' op lang-tongige soorten (zoals Tuin- en Akkerhommel), maar kort-tongige hommels (Aardhommel) kunnen de plant ook bevruchten. Na de bestuiving ontstaat er een doosvrucht, die twee-hokkig is. De zaden worden verspreid via water, (waarschijnlijk ook) door vogels én met het zogenaamde mierenbroodje, een olie- en vetrijk aanhangsel aan de zaden dat ze aantrekkelijk maakt voor mieren om ze te verslepen en naar hun nest te brengen. De zaden zijn maar kort kiemkrachtig.

Zaaddozen van het Moeraskartelblad. Foto: Frans Kromme.

Eén- of tweejarig

Moeraskartelblad is meestal tweejarig en bloeit in de voorzomer. In De Onlanden bloeit de plant ook in het najaar. Dit viel me op doordat ik er het hele jaar kom om het waterpeil op te nemen voor Natuurmonumenten. Deze najaarsbloei blijkt een vrij zeldzame eenjarige vorm van de plant te zijn, die kiemt in het voorjaar en bloeit in de daaropvolgende zomer tot wel aan de winter toe. De foto's bij dit artikel zijn mid-oktober genomen. Prachtig!

Achteruitgang

In de buurt van Moeraskartelblad, in vochtige hooilanden die heel extensief beheerd worden, is vaak meer mooie natuur te vinden. Dit zie je bijvoorbeeld heel duidelijk in de Weeringsbroeken. Samen met het Moeraskartelblad groeit hier relatief veel Wateraardbei, vind je er een mooie populatie Zomp- en Moerassprinkhanen en vliegt het Zwartspriddikkopje volop!

Helaas wordt Moeraskartelblad steeds zeldzamer in Nederland doordat mooie graslanden verdrogen door ontwatering en het hanteren van een te laag waterpeil. Reden te meer om de natte hooilanden in De Onlanden te koesteren en optimaal te beschermen!

Frans Kromme, vrijwilliger bij Natuurmonumenten

Met dank aan de Nederlandse Ecologische Flora, waarneming.nl, floravannederland.nl, wildeplanten.nl en groen-natuurlijk.nl

Op hoge poten in de Onlanden

Waarnemingen van grote steltlopers¹ tussen 2013 en 2022

Vanaf het ontstaan van De Onlanden, na inrichting als natuur- en waterbergingsgebied in 2012, is het gebied zeer aantrekkelijk gebleken voor vele vogelsoorten. Jaarlijks worden de broedvogels geïventariseerd. Daarnaast worden veel waarnemingen doorgegeven aan onze stichting, welke worden opgenomen op de waarnemingspagina op www.deonlanden.nl.

In dit artikel wordt aandacht besteed aan een tiental hoogpotige soorten die van ondiep water en moerassige omstandigheden houden, al kunnen meerdere soorten ook wel op boerengrasland aanwezig zijn. Het is een samenvatting van een groter artikel. [Klik hier](#) als u het volledige artikel wilt lezen.

Karakter van De Onlanden

Dat het gebied zo aantrekkelijk is voor vogels heeft te maken met rust, ruimte, vegetatie en voedsel. Belangrijk voedsel voor de hoogpotige steltlopers uit dit artikel zijn: vis(jes), kleine zoogdieren (muis, rat, mol), kuikens, kikkers, watersalamanders, kleine waterfauna, allerlei soorten insecten (sprinkhaan, kevers e.a.) en spinnen.

Grote zilverreiger.

In De Onlanden komen het gehele jaar meldingen binnen van deze soort maar het zwaartepunt lijkt te liggen in de maanden mei tot en met september. Die betreffen vaak kleine aantallen, vaak één exemplaar, maar regelmatig worden ook enkele tientallen bijeen gemeld. Aantallen op slaapplaatsen zijn menigmaal spectaculair hoog. Het hoogst gemelde aantal was 408 exemplaren in de Blaauwvennen (21 april 2020 door Aart van de Spoel). Daarnaast zijn er diverse slaapplaatsen in het gebied waar kleinere groepen overnachten. De slaapplaatsen zijn vooral te vinden in ondiep water en moerassige gebieden met ruigte (o.a. pitrus). Omdat de aantallen op de slaapplaatsen erg hoog zijn is het wel zeker dat vogels uit de wijde omgeving De Onlanden opzoeken om te overnachten.

¹ Wetenschappelijk gezien behoren de tien soorten in dit artikel niet tot de steltloperachtigen, maar in het gewone taalgebruik wordt die term ook wel voor deze hoogpotige soorten gebruikt.

In 2016 is een paartje met takken aanvliegende Grote zilverreigers gezien maar tot broeden is het niet gekomen. Eind juni 2017 is een Grote zilverreiger met bedelend jong gezien in de Jarrens maar er zijn geen nesten bekend in De Onlanden.

Kleine zilverreiger

Ook deze soort wordt jaarlijks waargenomen in De Onlanden, de meeste in de maanden april tot en met juni. Per waarneming gaat het om één of twee exemplaren.

Lepelaar

Veruit de meeste waarnemingen van Lepelaars komen jaarlijks uit de periode maart tot en met september. Het betreft solitaire vogels maar ook grote groepen van meer dan 50 vogels worden gezien. Het is bekend dat vogels van de broedkolonies op de Waddeneilanden ook het binnenland opzoeken om er te foerageren en te rusten (Boekema 2016 en Oosterhuis 2019). In het najaar trekken de vogels weer naar het Middellandse Zeegebied of West-Afrika. René Oosterhuis besteedde vanaf 2017 extra aandacht aan Lepelaars in De Onlanden en kwam op basis van ringverhouding en aantal individuen waarvan de ring is afgelezen tot een populatieomvang van 188 vogels in 2017, 204 in 2018 en 310 in 2019. (Oosterhuis, 2019).

Vooraf de Middelvennen, soms in combinatie met de Jarrens, blijkt een aantrekkelijke rustplaats. De dagwaarnemingen van foeragerende Lepelaars komen van verschillende plekken in De Onlanden, waaronder Polder Sandebuurt, De Kampjes en langs het Eelderdiep.

Blaauwe reiger.

In de omgeving van De Onlanden bevinden zich enkele broedkolonies. Reigers prefereren hoge bomen om te broeden, al kunnen ze ook wel eens in een rietvegetatie broeden. Mogelijk is dat ook

wel eens in De Onlanden gebeurd. In 2019 is een alarmerend paartje in de Blauwvennen opgemerkt, gevolgd door een waarneming van een jong op dezelfde plek in juni. In 2020 is zeker gebroed aan de zuidkant van het Leeksterhoofddiep maar het broedresultaat is niet bekend.

Gezien het aantal nabijgelegen broedkolonies mogen we aannemen dat Blaauwe reigers De Onlanden bezoeken. Eigenaardig genoeg wordt de soort maar spaarzaam genoteerd, slechts één tot drie keer per jaar. Het betreft dan één of enkele exemplaren. Het hoogst aantal gemelde vogels is 15 bijeen op gemaaid grasland in de Weeringsbroeken in september 2013.

Purperreiger.

De Purperreiger heeft een vrij verborgen levenswijze, meest in rietmoeras. De soort wordt slechts een enkele keer waargenomen in De Onlanden, meestal (op)vliegend. In de winter verblijft deze soort in de Sahel.

Ooievaar

De Ooievaar is weer een algemene verschijning en wordt ook in De Onlanden het gehele jaar door gezien. Slechts een deel van de vogels trekt in de herfst naar overwinteringsgebieden in de droge streken van Zuid-Afrika.

Bij waarnemingen in De Onlanden gaat het regelmatig om één of twee vogels. Echter in perioden dat er gras wordt gemaaid, komen daar veel vogels uit de omgeving op af. Deze waarnemingen komen vooral uit de maanden juli, augustus en september. Het zal gaan om oudervogels met hun jongen.

Zwarte Ooievaar

De Zwarte ooievaar is een zeldzame verschijning in De Onlanden. In de periode 2013 t/m 2022 zijn in vijf jaren Zwarte ooievaars gezien in de maanden juli, augustus en september. Het ging in totaal om zeven vogels. Voor de provincie Groningen vermeldt Boekema dat de waarnemingen in deze maanden waarschijnlijk rondzwervende exemplaren betreffen, veelal juvenielen. Ringgegevens toonden aan dat ze uit Duitsland en Hongarije kwamen (Boekema, 2016).

Flamingo

Meldingen van waargenomen Flamingo's komen uit de maanden mei, juni en juli van de jaren 2019 en 2021. Op 19 mei 2019 ging het om een groep van ca. 15 vliegende vogels boven de Peizerweering en op 25 juli 2019 om een groep van zeven vogels 's avonds boven het Leekstermeer en richting Zuidermaden vliegend. Enkele andere waarnemingen betroffen één exemplaar. Flamingo's kunnen afkomstig zijn van het Zwillbrocker Venn (Duitsland).

Kraanvogel

Kraanvogels zijn in alle jaren gezien, maar niet in de maanden januari, juli en november. De meeste waarnemingen zijn gedaan in de maanden april, mei en juni. Op 20 februari 2013 ging het om een Chinese kraanvogel, een ontsnapt exemplaar dat al enige tijd in Noord-Nederland werd gezien.

De meeste Kraanvogels worden waargenomen in groepen van één tot vijf overvliegende vogels. Op 24 december 2022 werd een uitzonderlijk grote groep van 41 vogels waargenomen, vliegend over het Eelderdiep. Op 12 mei 2018 is er bij avondschemering een baltsend exemplaar te zien in een weiland aan de Verlengde Boterdijk.

Zwarte Ibis

Meldingen van de Zwarte ibis zijn zeldzaam en betreffen één of twee vogels.

Dank

Met dank aan de vrijwilligers voor het aanleveren van waarnemingen op de site van Natuurbelang De Onlanden 2013-2022. Het artikel is ook zeker als een terugkoppeling naar hen bedoeld.

De illustraties van enkele soorten komen uit Het Beste Vogelboek, 1972. Tabellen met aantallen vogels en een volledige literatuurlijst zijn te vinden in het uitgebreide artikel. [Klik hier om naar het uitgebreide artikel te gaan.](#)

Leo Stockmann, stichting Natuurbelang De Onlanden.

Stormmeeuwen op het Leekstermeer

Veldbezoek 6 maart 2023

Het is een natte en koude maartse namiddag wanneer ik René Oosterhuis ontmoet bij Cnossen aan het Leekstermeer. René telt al vele jaren vogels in en rond De Onlanden voor Sovon. Een van de soorten die hij volgt is de Stormmeeuw.

We hebben ongeveer een uur voor zonsondergang afgesproken. Een aantal keer per jaar doet René op dit tijdstip een telling.

Als we aankomen liggen er al duizenden vogels op het meer. Die zijn het afgelopen uur al binnengekomen. Soms zijn het enkele maar er komen ook groepen van tientallen tot een paar honderd vogels binnen. Ze lijken op weg naar het meer watergangen te volgen: ze komen uit de richting van het

Stormmeeuw. Foto: René Oosterhuis.

Leeksterhoofddeep, de Molensloot en de Rodervaart. Deze trek van en naar het Leekstermeer is niet alleen bij het meer zelf goed te zien maar ook in de ruime omgeving. Er vliegen bijvoorbeeld elke ochtend en avond lange slierten meeuwen over de bebouwde kom van Leek, Roden en Peize.

Het Leekstermeer is voor de Stormmeeuw in de wintermaanden een van de belangrijkste rustgebieden in Nederland. In februari kan tot wel 10% van de populatie die in Nederland overwintert zich verzamelen op het Leekstermeer.

Overwinteren

Vanaf oktober/november trekken de Stormmeeuwen vanaf hun broedgebieden in Scandinavië, de Baltische staten en Rusland naar het warmere West-Europa. Het is bekend dat er vogels zijn die voorbij Moskou broeden en naar het Leekstermeer komen om te overwinteren. Overdag foerageren ze in de weilanden rond het Leekstermeer, tot ver in het Zuidelijk

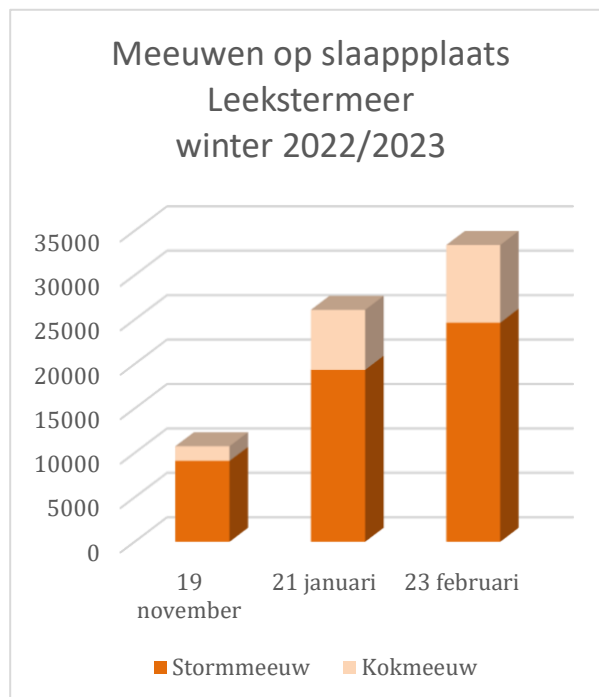
Westerkwartier en de Kop van Drenthe. Daar zoeken ze voornamelijk regenwormen maar ze

eten ook wel emelten en andere bodemdierpjes. 's Avonds zoeken ze de bescherming van groot open water om te rusten. Vanaf twee uur voor zondondergang komen ze binnen om de volgende ochtend vanaf een uur na zonsopkomst weer te vertrekken om voedsel te zoeken.

In de tweede helft van februari worden de maximale aantallen vogels bereikt. Dat valt samen met het moment dat er weer drijfmest uitgereden mag worden (15 februari). Het lijkt erop dat, wanneer het uitrijden van drijfmest weer is toegestaan, meeuwen op trek vanuit het zuiden hier blijven hangen en profiteren van de wormen die door de bemesting naar de oppervlakte gedreven worden. Aan het eind van februari nemen de aantallen weer af en vertrekken de vogels naar hun broedgebieden om daar in de loop van april aan een legsel te beginnen.

Veiligheid en rust

Tegen half zeven liggen er zo'n 30.000 meeuwen op het water. Een groot deel van het meer is bedekt: een grote witte vlek op het water. Vanwege de regen is niet goed te zien hoeveel vogels van andere meeuwensoorten ertussen zitten. Alle meeuwensoorten zijn echte kolonievogels en zo'n grote witte vlek op het water betekent veiligheid die ook andere meeuwensoorten aantrekt. Deze

De meeuwen komen in groepen binnen. Foto: René Oosterhuis.

avond zien we in ieder geval naast Stormmeeuwen ook Kokmeeuwen, Zilvermeeuwen en Pontische meeuwen. De zilvermeeuwen vertrekken na verloop van tijd weer met veel kabaal. Zij rusten op de Waddenzee.

Het is een indrukwekkend gezicht, zoveel vogels bij elkaar ([klik hier om een indruk te krijgen, filmpje](#) door René Oosterhuis). En bijzonder dat het Leekstermeer de rust biedt die ze nodig hebben om te overwinteren. Gezien de woningbouwopgave in de regio, zal de vraag naar recreëren in de natuur verder toenemen. Laten we bij alle ontwikkelingen ervoor zorgen dat de rust die de bewoners van De Onlanden nodig hebben behouden.

Zilvermeeuw*	Stormmeeuw*	Pontische meeuw**	Kokmeeuw*
Heeft zwart-en-witte vleugelpunten en lichtgrijze bovendelen, een gele snavel met rode 'nok' en vleeskleurige poten.	Heeft net als de Zilvermeeuw lichtgrijze bovendelen en zwart-en-witte vleugelpunten maar is veel kleiner, met minder forse groengele snavel en poten.	Herkenning is moeilijk. Lijkt erg veel op de Zilvermeeuw. In het algemeen: kleine rondere kop met donker ogen, lange snavel, poten en vleugels.	Vrij kleine, beweeglijke meeuw met slanke rode snavel en poten. In de zomer met een chocoladebruine kop en in de winter wit met vlekjes nabij de ogen.

Foto's door René Oosterhuis

* Bron: *Petersons vogelgids van alle Europese vogels (18e druk)*

** Bron: www.Vogelbescherming.nl

Meer meeuwen herkennen? Op de [site van Vogelbescherming](#) staan veel soorten beschreven. Of volg de [online workshop van SOVON: Hoe determineer je grote meeuwen?](#)

Trends

Over de jaren heen zijn de aantallen Stormmeeuwen redelijk constant gebleven. Variatie per jaar lijkt vooral afhankelijk van de weersomstandigheden. Bij strenge winters hier trekken ze verder naar het zuiden om terug te keren zodra het hier weer ijsvrij is. Bij slecht weer elders nemen de aantallen op het Leekstermeer juist toe.

Andere soorten zoals ganzen en Smient sliepen eerder ook op het Leekstermeer. Na de aanleg van de waterberging hebben zij het meer grotendeels verruïlt voor de ondiepe wateren die bij aanleg van de waterberging zijn ontstaan. De Stormmeeuwen slapen echter nog steeds uitsluitend op het Leekstermeer.

*Lieslot Smilde, stichting Natuurbelang De Onlanden
In gesprek met René Oosterhuis, vrijwilliger voor Sovon*

Recreatie en natuur op vakantiepark Meerzicht

Vakantiepark Meerzicht ligt aan de noordwestelijke oever van het Leekstermeer. Het is een kleinschalig opgezet vakantiepark. De paden zijn onverhard, de erfscheidingen groen met inheemse bomen en struiken. De natuurlijke overgangen in het landschap zijn nog goed te zien. Er is vrijwel geen verlichting op het terrein. In de winter wordt het drinkwater afgesloten, het is dan een oase van rust. Dan kun je reeën tegenkomen tussen de huisjes en tref je groenlingen, goudvinken en kepen in de tuinen. Het park biedt ruimte aan vleermuizen, kerkuilen, boerenzwaluwen en tal van andere soorten. Otter en zeearend zijn burens.

Overname door Europarcs

Eind 2021 kwam het park in handen van Europarcs. Toen die de plannen bekend maakten hoe ze het terrein wilde herstructureren, met meer vakantiewoningen, meer bezoekers en jaarrond verhuur, vreesden de recreanten dat dit onherroepelijk tot vernietiging van de aanwezige natuurwaarden zou leiden. Mede daarom verenigden zij zich in Vereniging Parkbelangen Leekstermeer. Hun verzet startte met een bomenlintjes actie en uiteindelijk behaalden zij eind vorig jaar een klinkend resultaat met het terugkopen van het Vakantiepark Meerzicht van Europarcs. Het was een unieke overwinning in Nederland die niet onopgemerkt is gebleven in de media.

Natuurinclusief

Het huidige Meerzicht is niet zomaar een recreatiepark. Ten opzichte van vergelijkbare vakantieparken is er bijzonder veel flora en fauna op en rondom het terrein. Het barst er van de (bijzondere) dieren. Daarom is het onderdeel natuur stevig verankerd in de statuten van de vereniging met als ambitie: 'recreatie hand-in-hand met natuur'. De Vereniging Parkbelangen Leekstermeer gaat aan de slag met het natuurinclusief inrichten van het park, zet in op hergebruik van bouwmaterialen en zoekt naar mogelijkheden voor klimaatadaptatie. De vereniging is tot veel in staat maar wordt gerund door vrijwilligers. Zij kunnen daarom de hulp van overheden en 'groene'

Foeragerende egel. Foto Daniëlla van Genneep.

Ransuil jong . Foto Daniëlla van Genneep.

maatschappelijke organisaties, zoals IVN en Stichting Natuurbelang De Onlanden, bij het verwezenlijken van hun ambitie goed gebruiken.

Meteen na de overname van het park heeft de vereniging tal van ontwikkelingen voorbereid om zowel de recreatie als de natuur op het vakantiepark nog vitaler te maken. Om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden is bijvoorbeeld samen met de leden een huishoudelijk reglement een parkreglement en een beeldkwaliteitsplan voor bouw- en aanlegactiviteiten opgesteld. Ook is een natuurkwaliteitsplan in ontwikkeling.

Soortenrijkdom

Om de ecologische waarde van Recreatiepark Meerzicht en kansen voor versterking daarvan in beeld te brengen is in 2022, in samenwerking met de Vleermuiswerkgroep Drenthe en de SOVON-vogeltellers, een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd.

Het terrein bevat minstens 48 verschillende soorten broedvogels. Het gaat dan met name om vogels van cultuurlandschap zoals huismussen en spreuwen of vogels van parken/bossen zoals spechten, diverse mezensoorten en zanglijsters. Ook roofvogels als kerkuil, ransuil en sperwer komen er voor.

De grote hoeveelheid struiken, heggen, bomen en veldjes, in combinatie met veel nestkasten en voederplanken, maken dit gebied tot een voor De Onlanden uniek gebied.

De op Meerzicht aangetroffen broedvogels leveren in veel gevallen een flinke bijdrage aan de totalen voor De Onlanden als geheel.

Grote bonte specht (juv.). Foto Martin Kroes.

Er zijn 6 verschillende vleermuissoorten gedetecteerd. Ze foerageren in grote aantallen op het terrein. Er is een tweetal koloniebomen van rosse vleermuizen ontdekt. Zoogdieren die op het park voorkomen zijn o.a. vos, ree, steenmarter, haas, egel en diverse soorten ratten en muizen. Amfibieën zoals de kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en bastaardkikker zijn op het recreatiepark aangetroffen. Zelfs de poelkikker heeft een plek op het park. In de directe omgeving van het park komt de groene glazenmaker voor, net als veel andere libelsoorten, diverse soorten dagvlinders en motvlinders.

Bewustwording

De aanwezigheid van deze soortenrijkdom betekent dat recreanten zich goed bewust moeten zijn van hun leefwijze en de rol in de bescherming van soorten. Daarom worden de recreanten goed te betrekken bij allerlei diervriendelijke initiatieven zoals het maken en plaatsen van insectenhôtels en nestkasten en het

Merelnest met eieren. Foto: Daniëlla van Gennep.

creëren van schuilmogelijkheden. Ook wordt een ecologisch maabeleid ingevoerd. Onlangs kreeg de Vereniging van Plan Boom 100 inheemse bomen en struiken gedoneerd, die zijn op het terrein geplant. Het is een uitgiftepunt geworden van de 'bijenvoedselbank'.

Dit is nog maar het begin. Het nog te ontwikkelen weiland, dat voorheen intensief werd gebruikt als landbouwgrond, biedt volop kansen om meer ruimte te bieden aan flora en fauna. Sloten zullen natuurvriendelijk gemaakt worden en er worden houtsingels, bomen en boomgroepen aangeplant. Zo wordt vakantiepark Meerzicht nóg aantrekkelijker voor belangrijke soorten zoals de gierzwaluw, poelkikker, meervleermuis, ijsvogel en torenvalk. Daarmee blijft Vakantiepark Meerzicht een 'groene parel' aan de rand van het Leekstermeer en de Onlanden.

Daniëlla van Gennep, Vereniging Parkbelangen Leekstermeer.

Heilige Ibis, 27 april 2023. Foto: Frans Kromme